

Юрій Васильович Ключівський,
керівник Інформаційно-аналітичної
служби Європейсько-Східний діалог,
Прага, Чеська Республіка

Втрати в туристичній галузі Чеської Республіки через російсько-українську війну

Ключові слова: Чеська Республіка, війна, туризм, втрати галузі

До проблем з COVID-19, подорожчанням енергії і вартості палива, що призвело до росту цін та інфляції, з кінця лютого - початку березня цього року, додалась й російсько-українська війна, яка негативно вплинула на індустрію туризму у Європі.

І хоч війна в Україні, станом на червень, й не мала суттєвого впливу на поїздки до Європи, із-за її меж однак, згідно з останнім барометром дальніх поїздок Європейської комісії з подорожей (ETC) - перешкодами для тривалих поїздок на літні канікули та в період літніх відпусток залишались: побоювання щодо COVID-19 та високі витрати а також - відсутність та/чи значна кількість авіасполучень як і їх тривалість у часі [1].

З початком повномасштабної війни в Україні, однією з перших постраждала Чеська Республіка, яка не стала винятком, насамперед через те, що її туристична галузь найбільше недорахувалась туристів з Китаю та Росії. І це при тому, що місцеві фахівці ще на початку літнього сезону визнавали, що конфлікт суттєво не вплинув на наміри подорожувати більшості (76%) респондентів.

Оптимізму додавало й рішення влади Чехії - дозволити в'їзд повністю вакцинованим від COVID-19, який з 25 серпня 2021 року стосувався і громадян України, яким було достатньо отримати на порталі/в додатку «Дія» сертифікат встановленого зразка, який визнавався чехами.

В 2021 році в Чехії зупинялося 11,4 мільйона туристів, що на 5,2% більше, ніж у 2020 році. Проте, два туристичні сезони, поспіль (2020-2021) - суттєво «постраждали» від пандемії коронавірусу та пов'язаних з нею обмежень. Порівняно з доковідним 2019 роком відвідуваність у Чехії відновились лише до 52%, коли все одно - приїжджали переважно іноземні туристи.

Натомість, туристична галузь в Чеській Республіці в минулому році підтримувалась переважно внутрішніми відвідувачами. Враховуючи високу інфляцію, зростання вартості проживання в 2022 році, залишалось відкритим питання: наскільки місцеві туристи й надалі витратять на подорожі всередині країни. Через це, позитивним сигналом поживлення туризму були дані статистики, за якими відбувався ріст туристичних потоків з більш віддалених напрямків коли, наприклад, ізраїльтяни, жителі США опинилися в десятці найбільш представлених відвідувачів із-за кордону. Однак, очікується, що кількість гостей із-за кордону досягне докризових значень (без врахування війни) не раніше ніж через два роки [2].

Для порівняння головних показників індустрії туризму (кількість гостей та ночівлі), пропонуються дані за 10 останніх років (див. таблицю 1), з яких видно суттєве падіння даних по галузі (через COVID-19) за 2020 та 2021 роки, особливо серед іноземних гостей [3].

Таблиця 1. Гості та ночівлі в закладах масового розміщення Чехії (в млн. осіб):

	2012 рік	2013 рік	2014 рік	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік
Туристи	15, 098 817	15, 407 671	15, 587 076	17, 195 550	18, 388 853	20, 000 561	21, 247 150	21, 998 366	10, 836 444	11, 395 756
Місцеві	7, 451 773	7, 555 806	7, 491 191	8, 488 637	9, 067 413	9, 840 093	10, 635 756	11, 107 866	8, 052 274	8, 822 161
Іноземці	7, 647 044	7, 851 865	8, 095 885	8, 706 913	9, 321 440	10, 160 468	10, 611 394	10, 890 500	2, 784 170	2, 573 595
Ночівлі	43, 278 457	43, 308 279	42, 946 929	47, 093 906	49, 696 957	53, 219 395	55, 513 922	57, 024 767	31, 382 494	31, 956 646

При цьому, туристичний оборот Чехії у 2019 році склав 309 мільярдів чеських крон (або майже 340 мільярдів гривень, за тодішнім курсом), збори до державних бюджетів досягли 125 мільярдів крон (більше 137 мільярдів гривень). Тільки візові збори «дали» майже мільярд крон. Проте, внаслідок пандемії туристичний обіг в 2020 році впав до 161 мільярда крон (майже 177 мільярдів гривень), і подібні результати очікувались в 2021 році [4].

Показово, що саме зі скасуванням візових обмежень в 2017 році, між Україною та країнами Євросоюзу а також покращенням економічної ситуації в Україні уможливило стрімке зростання кількості українських туристів, які почали мандрувати й до Чеської Республіки. При цьому, характерно, що інтерес до відвідання Чехії активно задовольняли не тільки туристичні компанії але й авіаперевізники, які організували прямі та недорогі авіасполучення. Так, український перевізник SkyUp Airlines з весни 2020 року запровадив прямий маршрут із Запоріжжя до Праги. Рік перед цим, цей же перевізник почав літати до Праги зі Львова та Харкова, а також з Києва до чеського міста Пардубіце. При цьому, Чеські авіалінії як і раніше - сполучають Прагу з Києвом та Одесою [5].

Вищенаведене дозволило Україні потрапити у першу десятку країн, громадяни якої стали найчастіше відвідувати Чеську Республіку, починаючи з 2019 року. Тільки в останньому, порівняно з 2018-м, чисельність українських туристів до Чехії зросла на 30% [6].

Так, в 2021 році Чехію, в якості туристів відвідали 65 993 українців, які затримались у країні, майже на 4 повні дні, кожен, що однак було на 10,78% менше ніж в 2020 році. А вже у 2022 році (I-а половина року) зафіксовано 107 200 відвідань що, очевидно пов'язано з біженцям із України та не може слугувати об'єктивною інформацією, стосовно туризму [7].

Нижченаведена таблиця, дані до якої (за три останні роки) взято від чеського агентства Czech Tourism (<https://www.czechtourism.cz>), вказує не тільки на місце України щодо її туристів, які відвідали регіони Чеської Республіки але й на «зникнення» з цього Топ 10 - Росії.

Таблиця 2. Топ 10 країн світу, туристи яких відвідали Чехію (крім Праги)*.

2019 рік TOP 10 PŘÍJEZDY		2020 рік TOP 10 PŘÍJEZDY		2021 рік TOP 10 PŘÍJEZDY	
Rezidenti	8 160 906	Rezidenti	6 015 573	Rezidenti	6 401 432
Německo	738 989	Německo	320 464	Německo	236 230
Slovensko	367 347	Polsko	168 506	Slovensko	167 880
Polsko	355 578	Slovensko	149 159	Polsko	109 713
Čína	263 677	Rakousko	46 383	Rakousko	45 499
Rakousko	129 046	Nizozemsko	31 743	Nizozemsko	35 033
Jižní Korea	102 579	Ukrajina	23 780	Ukrajina	24 126
Ukrajina	83 310	Itálie	19 092	Itálie	23 232
Nizozemsko	82 796	Rusko	17 668	Maďarsko	20 187
Rusko	82 774	Francie	16 755	Francie	19 342

* <https://tourdata.cz/data/huz-certifikovanych-dmo/>

Як зауважила більшість респондентів, які коментують туризм, є очевидним, що військові дії на європейському континенті є суттєвим ускладненням, особливо для держав зі східної частини Європейського Союзу, чий туризм вже значно постраждав через пандемію минулого та позаминулого років. До цих країн належить і Чехія, яка після падіння туристичних потоків зі сходу, мала надію на західні країни та США, зокрема. «Найбільша проблема - це страх людей подорожувати до країн, які мають спільний кордон із Росією чи Україною», - каже засновниця американської компанії Runway Travel Дженніфер Гріскаведж [8].

При цьому, «Більшість респондентів опитування ЕТС сказали, що хоча російсько-український конфлікт створив нові виклики для європейського туристичного сектора, війна мала обмежений вплив на настрої більшості досліджуваних віддалених ринків. За винятком Китаю та Росії», - каже Ян Гергет, директор Чеського туристичного офісу - CzechTourism, додаючи: «Конфлікт не вплинув на наміри подорожувати більшості (76%) респондентів. Мешканці опитаних напрямків вважають COVID-19, високі ціни та відсутність комфорту головними перешкодами для подорожей на далекій відстані цього літа».

Отже, незважаючи на вищесказане, Європа й далі залишається безпечним і привабливим місцем для подорожей згідно з ЕТС. Однак наслідки війни в Україні, а також зростання вартості життя та подорожей перешкоджають відновленню сектора [9].

Вже з перших днів війни, через закриття неба, наприклад, найбільша чеська авіакомпанія ČSA скасувала всі рейси, до низки міст України. Витрати цього перевізника, ще в 2021 році склали більше 1 мільярда чеських крон, при доходах всього у 673 мільйони крон, що було спричинено антиковідними обмеженнями. З кінця минулого та на початку 2022 року, за даними компанії Prague City Air, яка є новим інвестором ČSA, через певне поживлення з'явилась надія на ключові і найприбутковіші авіасполучення в Україну та Росію, яка не справдилась. Отже, фінансове становище перевізника істотно погіршило саме російське вторгнення в Україну [10].

Чехія приєдналася до країн Балтії, Польщі та Фінляндії, які ще раніше закрили свої кордони для російських туристів, й з 25 жовтня 2022 року - припинила впускати туристів з РФ. Отже, росіяни з чинною шенгенською візою, виданою будь-якою державою-членом Євросоюзу, які подорожують з метою туризму, спорту чи культури, з вказаної дати не можуть в'їжджати на територію Чеської Республіки. За даними міністерства, щодня через міжнародний аеропорт до Чехії прибувають до 200 громадян Росії [11].

Отже внутрішній туризм, через війну постраждав, насамперед через закриття авіа простору з України та Росії що, фактично – припинило й потік туристів до Чеської Республіки. Щодо, виїзного туризму, то через інфляцію в Чеській Республіці, останній теж постраждав. Це сталося, через подорожчання пального а отже й цін на авто- та авіа- перевезення. Тобто, через російське вторгнення на Україну - чехи доплачують за відпочинок [12].

Сьогодні, вже видно велику стурбованість підприємців туристичної галузі високими цінами на енергоносії, що матиме великий вплив на осінньо-зимовий туристичний сезон, практично по всій Європі. Пандемія COVID-19, як відзначають фахівці галузі - була диким часом, який випробував усіх. Але всі чудово працювали разом, щоб допомогти та врятувати туризм. Те, що було під час ковіду, не є нічим проти того, що відбувається зараз. Це вплине на туризм, це вплине на всіх його учасників дуже драматично. Проте є надія, що як і раніше це - витримаємо, але треба буде - зціпити зуби. «Різниця між внутрішніми та іноземними туристами в цьому липні вже не була такою великою, як у попередні місяці 2022 року. У вітчизняних готелях було 51,2% гостей з Чехії», - кажуть в офісі Czech Tourism, додавши: «Тим не менш, іноземних туристів у Чехії все ще бракує порівняно з періодом до пандемії коронавірусу. Хоча в перший місяць відпустки прибуло на 400 тисяч більше, ніж за аналогічний період минулого року, порівняно з липнем 2019 року їх було на 27,5% менше [13].

Висновки

Через російсько-українську війну, Чеська Республіка, яка однією з перших країн Європи активно долучилась допомагати Україні: зброєю, набоями, обладнанням, ліками, гуманітарною тощо а також - прийняла та розмістила, найбільше українських біженців (в перерахунку на кількість власного населення), надавши правову, фінансову, медичну, страхову, побутову та інші підтримки [14] - понесла певні збитки й в туристичній галузі.

Основні втрати туристичного руху в Чеській Республіці, через військові дії в Україні, мають місце через:

- суттєве здороження паливно-мастильних матеріалів, що призвело до росту цін на авіа-, автобусні та інші квитки а також - послуг летовищ;

- закриття повітряного простору між воюючими сторонами: України та Росії й сусідніми країнами, повністю або частково: Білорусь, Молдова а також - взаємозаборони на використання повітряного простору Росії та країн Євросоюзу;

- низку санкцій, які введено проти країни-агресора з обмеженням та/чи заборонаю для її громадян-туристів РФ відвідувати країни ЄС та шенгенського простору.

Натомість, загальні збитки від війни у Європі, яка вже призвела до інфляції, що вимірюється двозначними числами - навряд чи вдасться об'єктивно оцінити, по крайній мірі у фінансовому вимірі до кінця року, взагалі та у туристичній сфері - зокрема, в тому числі, й окремо по кожній країні, включаючи й Чеську Республіку.

Список використаних джерел

[1], [9] Proč lidé ze zámorí tolik necestují do Evropy? Bojí se covidu-19, vysokých nákladů a dlouhých málo četných letů. Méně pak války na Ukrajině. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.czechtourism.cz/cs-CZ/Novinky/Archiv/2022/06/Proc-lide-ze-zamori-tolik-necestuji-do-Evropy-Boji>

[2] V ČR se loni opět ubytovalo výrazně méně turistů než před covidem. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/v-cr-se-loni-opet-ubytovalo-vyrazne-mene-turistu-nez-pred-covidem/2158044>

[3] Hosté a přenocování v hromadných ubytovacích zařízeních. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&skupId=1330&katalog=31743&pvo=CRU03&pvo=CRU03&str=v282>

[4] Výpadek ruských turistů chce CzechTourism nahradit arabskou klientelou. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.ttg.cz/vypadek-ruskych-turistu-chce-czechtourism-nahradit-arabskou-klientelou/?_ga=2.215024080.618611861.1666965813-420555241.1666965813

[5] Кількість туристів з України продовжує стрімко зростати, додаткові нові авіалінії допоможуть. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.iolivier.cz/index.php?idoflevel=12&idofpage=1918&urllofbackpage=index.php%3Fidoflevel%3D12>

[6] Чехія все більше приваблює заробітчани і туристів з України - Євген Перебийніс. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/30443050.html>

[7] Hosté v hromadných ubytovacích zařízeních podle zemí 1. pololetí 2022. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://tourdata.cz/wp-content/uploads/2022/08/Prehledna-tabulka-zeme-PDF-2022_1H.pdf

[8] Válka komplikuje zotavení cestovního ruchu. Západní turisté se bojí jezdit do Česka. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.e15.cz/byznys/obchod-a-sluzby/valka-komplikuje-zotaveni-cestovniho-ruchu-zapadni-turiste-se-boji-jezdit-do-ceska-1389254>

[10] ČSA se vyšplhaly do zisku. Válka na Ukrajině může příjmy dopravce opět zkosit. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.e15.cz/byznys/csa-se-vysplhaly-do-zisku-valka-na-ukrajine-muze-prijmy-dopravce-opet-zkosit-1388584>

[11] С 25 октября россияне не могут въезжать в Чехию по визам ЕС, выданным с целью туризма или спорта. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ruski.radio.cz/s-25-oktyabrya-rossiyane-ne-mogut-vezzhat-v-chehiyu-po-vizam-es-vydannym-s-celyu-8765129>

[12] Kvůli ruské invazi si Češi připlatí za dovolenou. Šance, jak zmírnit ztráty, ale existuje. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://tripmania.cz/1065-kvuli-ruske-invazi-si-cesi-priplati-za-dovolenou-sance-jak-zmirnit-zraty-ale-existuje.html>

[13] V červenci do ČR přijelo víc turistů, podnikatelé se kvůli energiím chystají nejen na složitou zimu. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.czechtourism.cz/cs-CZ/Novinky/Archiv/2022/09/V-cervenci-do-CR-prijelo-vic-turistu>

[14] Чеська Республіка та біженці з України або як одна європейська країна нам допомагає. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://iaseed.eu/media-cz-ua-9-2022/>